

VILNYBE LIETUVNINKU

Literatūros, mokslo ir politikos nedėlinis laikraštis.

— ISZLEIDZIAMAS —

J. J. Paukštis & Co.,

METAS TRYLIKTAŠ

4 out of print

PLYMOUTH, LUZ. CO. PA. U. S. AMERICA.

1898 m.

TURINYS.

A. Inžengtiniai straipsniai

Apie yvairius beganczius Lietuvių reikalus — kiekviename numeryje.

B. Isz Lietuvos

Korespondencijos isz yvairių Lietuvos szalių — kiekviename numeryje.

C. Isz kitur

Politiszkos žinios isz Suvienytų Valstijų ir viso svieto szalių — kiekviename numeryje.

D. Dalis darbu.

Trumpos žinutės apie visokius darbus Amerikoje — kiekviename numeryje.

E. Isz Amerikos.

Žinios apie visokius atsikimus Amerikoje — kiekviename numeryje.

F. Isz lietuviszku dirvu Amerikoje.

Korespondencijos ir žinios isz yvairių Amerikos vietų apie lietuvių veikalus ir reikalus — kiekviename numeryje.

G. Eiles.

Danutė. Naujiems metais

M. A. Kalba Lietuvos su sunum

oro duktė — nu 14 iki 29 No.

Ant kranto Dubysos

M. M. Mylimamjam

Sehupasakos. Iszgama

— Svetimam kraszte

— Dūk Dieve

— Daina

— Nemunas

— Vonsiackui

— Dar gyva

— Izkeliaujant isz tėvynės

— Kova Algirdžio ties Moskva

— Vaitojimas

— Petrui Arminui

— Lukėjimas

— Pavasaris

— *Kapsas*. Nemunui

— *Matkalnis*. Monopolijvenant

— Keleiviams į tolymą krasztą

— Lietuvio statymas į kariunehe

— Elgetos

— Žinutės Onos deklamacija

H. Istoriszki rasztai.

Edm. Veckenstedt. Mythai, pasakos ir legendos Žiamai — veik kiekviename numeryje.

Senovės liekanos	82
<i>V. Ambrazevicius</i> . Lietuviszki piningai Suv. Valstijose	81
<i>Petras Kraucziunas</i> . Mitologiiszkos smulkmenos	83. 96
<i>Dzukas</i> . Lietuvos pilekalniai	178

I. Moksliszki rasztai.

Priežastis tankių szirdies ligų	252
Kaip toli nu žemės iki stovinczių zvaigzdzų	12
Kaip sena mūsų žemė	384
Dr. Schenko iszradimai	386
<i>Dr. J. Basanavicius</i> . Prie veikalo "The races of Europa"	393
Saulės szviesa	121
Bakterijų svietas	183
Apie auklėjimą	240

K. Beletristiszki rasztai.

<i>E. Belamy</i> . Isz praicitės 2000 - 1887 — nu 1 No iki 46.	
Geriausiai mokinti paveikslu	110
<i>J. Stern</i> . Įtekmė socjaliszku sanlygų ant visų kultūros szakų — nu 23 No iki 35	
<i>Dimsza</i>	455
<i>Jonas isz P.</i> Kriksztas	491
— Sesū Albina	504
<i>Szatrijos Ragana</i> . Pirmas pabucziavimas 540, 552, 555, 578	
<i>Savasis</i> . Beda geram žmogui, bet ir nieksziui ne visados laimė	602 612 623

L. Yvairus rasztai.

14 <i>Reikalai</i> „Tėvynės Mylėtojų Dr.“	23, 60, 71, 130, 141, 155
135	166, 177, 190, 215, 227, 240, 252, 262, 274, 323, 336, 371, 407
	419, 431, 454, 466, 502, 516, 526, 539, 574, 586, 598 623
482	<i>Praszokas</i> . Atsiminimas
446	<i>M. Lėlas</i> . „Garsai“
445	<i>Pažystamas Trupinėlio</i> . Naikintojams tikybos
446	— „Kardui“
458	— Lenktynės despotų
	— Musų moterys
470	— Barami socjalistai
	— Dojanai buvo
482	— Kas bus su mumis
494	— Velykų dovanėle klaidi
517	— Nauji „Zviązkai“ ir „Sūsivienyjimai“
528	— Ne visi godus
543	— Kur mūsų szvente
614	— Szis tas isz musų dirvos
626	Atėivystė į Suvienytas Valstijas
566	Emigrantų namo reikale
578	<i>Jaunikaitis</i> . Lietuvaitėms
590	<i>S. Masickas</i> . Paveikslėlis
	— Europos neprietelius
603	Tautiszka spaustuve
555	Protestas Plymouth'o ukėstų kluubo prieszai Lodges billa
	<i>S. Kairys</i> . Sūsivienyjimo reikale
	<i>Pa-Kalnėnas</i> . Musų reikaluse
	<i>M. Lėlas</i> . Atsiminimas tėvynės

Artojas. Naujiems metams	49	Laiszkas iszkeliavusio Lietuvon	454
V. A. Gerumas McKinley del darbininku	87	J. Isz Aprikos	455
Reikaluse Plymouth'o liet. parapijos	60	Dzukas. Paryziaus paroda ir lietuviai	464
Klubukas. „Susivien.“ reikale	—	— Lietuviszka Albumas	477
Protestas Serantono ir Wilkes-Barre lietuviu priesz	—	Muse. Paszokes	467
Lodges billa	—	Blaivininkas. Blaivyste	476
Artojas. Ir patemyjimas	72	A. A. Jbeis. Mokykla Philados lietuviams dovanai	489
V. Ambrazevicius. Atsizaukimas	73	Kur vienybė, ten pasisekimas ir laime	490
Jonas isz Mikylo. Iszkeliavo mokintis lietuviszka	81	Lietuvos sunus. Draugbroliams blaivininkams	500
M. Lelas. Kur tiesa	83	XIII Seimas	500, 518
P. Sakalauckas. Kas tam kaltas?	94	Prakalbos laikytos ant „Lietuvaicziu draugystes“ susirinkimo	502, 514
Protestas Minersvilles lietuviu priesz Lodges billa	95	Garsui	508
Vaiky perinyzia	109	Zigunas. Ar gi jau apilsom	526
Blaivusis. Pasvetkinimas	110	Blaivininkas. Sukaktuves 105metines gimimo dienos Simano Daukanto	526
Protestas Newark'o lietuviu priesz Lodges billa	117	Kodel „Susivienijimas“ neauga	527
Kelevis. Laiszkas isz keliones	34	Dar prie „Lietuviszko Albumo“	537
— „Garsui“	73	Girtuklyste	549
— Laiszkas isz keliones	73	Atviras laiszkas lenkiszka socialiszka partijai	535
— Billa galvazudzio Martino su darbininkais	92	Svetys. Pakol dirvai varputys bus, toliai kvieciai neaugis	575
— Isz keliones	311	J. isz P. Njukestelio kupa	576, 586
396, 408, 419, 442, 479,	562	Vytautas. Kaip tikrai iszrodo kun. Biliakeviciuzias	584
Truksta mums tautiszku paveikly	428	atsitikimas Kaune	589
Lietuve. Isz keliones	262	Elektriszki vezimai	589
— Pasikalbėjimas su moterimi	382	Su laivu prie sziaurinio zemgalio	589
— Pasika' bėjimas	587	Amerikonai neapsileidzia	601
Kun. Stojalaukis ir judėjimas sodieciuzi Galicijoi	118	V. Ru. Pasakojimas mano dieduko apie velnius	120
„Susivienijimo“ kasa	131	Jurgytis. Apie Laumes	182
„Susivien.“ reikale	143	Dzukas. Adomas Mickevieve	610
Atsirades. Prekejai ir kareiviai	143, 153, 164		
„Susivien.“ reikale	167		
A. Jocius. Paminklas kun. A. Burbai	176		
J. Naujokas. Reikia raszyti lietuviszka	178		
Aprikielis. Isz Aprikos	189		
Paszalino satropa	202		
Pa-Kalmėnas. Kam tiket?	204		
Pagaiksztis. Armėnu kova	236		
Tautieciai! (Atsizaukimas draugystes „Zelmū“ isz Paryziaus)	240		
Edvard Ballamy	261		
Sqarys. Lietuviu Mokslo Draugystei Baltimorėje	263		
V. R. Sekminės piemenų szvente	273		
Artojas. Isz kelionės	287		
L. Bagdonienė. „Garsui“	—		
F. Mikolainis. Apie apsigyvenimą ant farmų	273		
Gyvenimas žmogaus	299		
Už ką vengrai nekenczia vokieciuzi	309		
Pa-Kalmėnas. Reikale Emigrantu namo	322		
Tautietis. Kaip raszyti adresu	322		
J. Birsztonas. Isz kelionės	346, 368		
Socialiszka platforma	359		
Veronika. Pro domo sua	368		
M. Bridickas. Szelpkim rasztininkas	394		
Kuningija ir katalikyste	395		
Teisybės Tarnas. Vardan teisybės	405		
K. Szelpkime savčius	417		
Žmogas. Musų apszvietimas	419		
J. S. Fublis. Balsukite už darbininkus	421		
— Atsizaukimas	455		
Su-aitis. Rusinai ir Jonas Franko	423, 432, 443		
J. Szilvas. Geri musų kuningų nbrai	321		
M. Bridickas. Szventės reikia	441		
Pruselaitis. Ko susilauksime tarp darydami	452		

Plymouth, Pa., 5 Sausio.

Praėjo senieji metai ir prasidėjo nauji. Praėjusieji metai mums yra gerai pažįstami, nauji gi yra, uždengti paslapčia ir nei didžiausis gudrinčius negali įspėti, ką mums suteikia naujasis metas. Be galeszio atsisveikiname senūsius metus, nes jie mums nieko gero, galima sakyti, neatnešė. Praėjusieji metai prasidėjo vėl neapkanta mūsų tarpe ir partijos briaudamosi oiles vadovų lietuvių susilpino daugelį spēkų, kuriomis tu galima ką gerą nuveikti. Ne kitados buvo pirmose eilėse darbininkų ant tautiszkos dirvos, sziaurien griauja tą, ką buvo pirmiaus pastatę. Poltiszkoje dirvoje praėjusieji metai žmouijai taip gi nieko neateikė. Tas yra žinoma isz maiszių ir kruvinių kariu Kuboje, Pilipiuose, Turkioje, Indijose, kur pirmiaus baltas isznaikino tukstanczius žmonių, kur dabar vėl, neva savo laisvos kaip jie patys žina, valdzios, niekad nepasinašamos vargina nieku kitus gyventojus, kaip ir ši Kinise.

Mūsų paocių gyvenimas ir leku neatsizymėjo praėjusiuose metuose. Visokios tautiszkos agitacijos veik miegojo ore mūsų. Laikraszcziai tik pasibara tarp savęs ir apilo apie įrengimą Emiliu namo ir liet. mokykly.

Turiems mūsų broliams praėjusieji metai ir gana skaudiai užsibaigė, ir nevienas isz perimo turi stakaldytą širdį ir isztusztinta kiseniu akvejeri. Tūmi galime paraudonūdami, pasigirti.

Szj numerį „Vienybės“ žiniuosizame pagal adresuotų metų, visiems musų skaitytojams, ir praszo me be apskaido prisusti užvilktą žvilgtel kalpo ir atnaujinti žiniuosizame ant ziu metų.

„Vienybės“ redakcijoi gaudamos szios naujos knygos: „Keistutis“ tragedija 20c. „Pavasario Balsai“ 15c.

Isz Lietuvos.

Isz Traku pavieto, Vilniaus gub. Karolius Balsinnas isz kaimo Pikelionių, kelis metus buvo Amerikoje. Iszsilgęs savo tėvynės parvažiavo namon; prabuvęs namieje daugiaus pusės metų, grizo vėlei į Ameriką, o kartu su jūm važiavo ir dvi merginos, viena isz Pakrovų kaimo, o kita isz Pikelionių, ir isz Stakliszių dar vienas vaikas turintis apie 25 metus, Simanas Ulozas. Perėjus per rubezių ir nuvažiavus į Hamburgą, minėtajį Simą su mergaitėm paliko ant ūlyczios o jisai, Karolius, nuėjo į kantora iszmainyti piningus reikalingus / tolesnei kelionei. Jiems bestovint atbėgo žydas ir szauke vardu Simą, sakydamas, kad Karolius Balsinnas jo reikalaua ir liepęs kad asz tave pas jį atveszcziau kam Simas ir nesiprieszino. Balsinnas iszėjęs isz kantoro ir neradęs savo draugo, ilgai jo jieszkojo ir klausinėjo, bet viskas buvo dovanai, turėjo per mares plaukti tik su savo draugėms. Szitas atsitikimas apraszytas isz gromatų Balsinno, aiszkliai rodo keleiviams, kad niekur nereikia klausyti jokių prietai. Nių nepazinstamų kelyje esant. Nežina, gal jį atkalbino nū draugystes tik del nupleszimo didesnių piningų už perplaukimą per mares, ar gal suvis atėmė piningus ir isztumė kur ant ūlyczios be jokio skatiko Hamburgo. Dar dabar jokios zinios tėvai nei pazinstami nū jo nesulaukė.

Netikėta mirtis patiko Jurgi Pakrovui isz kaimo Anglininkų, Jesno parapijos. Jisai su tėvu ir broliu nuėjo į miszaką, nusikirsti eglę. Viradama pakirstoji eglė įsikoro į kita

eglę, ir jie negalėdami jos paleisti, įlipę užriszo virvę ir visai trjė traukė. Eglė virto tiesiog į tą pusę kur jie stovėjo, tai tėvas ir jo brolis paspėjo pabėgti szalį, o jį ant daikto užmuszė. Jam, matyti, tokia mirtis buvo skirta, ar gal isz neatsargumo taip atsitiko, bet per jį ir namai daug nukentėjo, nes mus uriadninkai ir assessoriai laukia tik patogios priekabės ant žmogaus, gavę gi kokią plėszia kaip įmanydami. Gal būtų ir mažesnis tyrinėjimas, buvęs, kad tas medis būtų pirktas buvęs kartamam miszke, o kaip isz karaliszko miszko nors ir ne dykai jisai atsieina, bet turi jį slapta ir isz szaknų iszkirsti, o szitame atsitikime viskas reikėjo iszpasakoti priesz vyresnybę.

Miestelyje Darsunniszkių nū kelių metų vis buvo perdirdinėjama arbata, atvežta isz Prusu slapta, arba kaip czia vadinama „kantrabanda“. Daugelis prie to darbo prigulejo žydų, bet nemažas skaitlius ir lietuvių. Arabatą atvežtą skryniose arba pakūse, pilstė į pakelius padarytus tam tikrus su garsinga firma, isz Maskvos, kljavo jū, dejo bandaroles ir iszvažiadavo į aplinkinius miestelius; tai gi ir žmonės padėjo darbūtis tame, vieni davė vietą namūse, antri naktimis iszvezdinėjo kur buvo reikalaujama, ir isz to visi labai gerai turėjo uzdarbį. Bet pagal priezodį, kad „uzbonas vandenį nesza kol asa nutruksta“, taip ir czia atsitiko. Pereitūse metuose, kada kariauna ejo ant revijų per miestelį Butrimonis, atvežė tūm laikų į miestelį vežimą arbatos. Nors Butrimonise ir yra uriadninkas, zandaras ir assessorius, vienok turėdami gerą gniauztinę kizzeniuje, nei vienas to dalyko nematė. Su kariauna buvo atėjęs vienas apicieras nū Prusu rubeziaus tūmlaiku į Butrimonis, kuris pirmu tarnavo

ant rubezinės sargybos, ir tą pamatęs suėmė zyduką su taja arbata. Nors tūjaus buvo dūta žine į Dursunniszki, bet kol atvyko policijantai, tai daug daiktų buvo jau praszalintų. Girdėti kad daugelį arbatos nuskandino Nemunan, ir taip isznesziojo po miestelį; zydai paliepė imti kas nori, kad tikt isz tų namų isznesztų viską, bet tą prietaisą, ką dirbo bandaroles, tai rado policijantai ir vieną knygą, kurioje buvo suraszyta visa jeiga ir iszeigatos arbatos. Iki sziam laikui nieko nebuvo girdėti, tikt dabar vieną dieną atvažiavo kelii uriadninkai ir suaresztavojo keturis ukininkus isz Darsunniszko, Andrių Morkuną, Andrių ir Pranį Telavicių ir Barnasių Kunigaucką. Andrius Morkunas buvo pabėgęs isz karto, bet paskui pats nuėjo į Žizmarius, kur jo draugai pancziuse surakinti sėdėjo kalinyje, ten jis apsiraiszė ir tokią pat užmokesnį apturėjo. Jį dabar visi kaltina, kodėl jis nebėgo į Ameriką, ir szneka, kad jam bus didziause kalte, nes jo namūse buvo atvira krautuvė tos arbatos. Pas Telavicių, kurio skarbavi namai stovėjo gana atokiai nū miestelio, gyveno žydas, po paveikslu ligoanio, kuris per visą savo buvimą tūse namūse dirbo bandaroles del padirbtų pakelių tos arbatos, bet kaip tikt pajautė, kad jau jis gauda, pametęs viską iszdumė į Ameriką, tą patį padarė ir kiti žydai, kurie tikt prigulejo prie to darbo. Nors visur žydai visokiūse darbūse esti pravadyriais, kaltei atsitikus jie viską paskui suverczia ant musų žmonių, kurie sunkiai turi atkentėti už žydų nūdėmes. Jau ne vienas tokis atsitikimas buvo, kur žydas susibicziuliavęs su musų žmogum, įpainioja jį į kokias nors kilpas. Musų žmonės nepameta su jais draugaufi. Kaip žinoma, nevale yra žydams zemės